

Obchodovanie s ľuďmi na účel nútenej práce v rómskej komunite

Anotácia: Štúdia sa zaoberá analýzou výsledkov výskumu realizovaného k problematike obchodovania s ľuďmi v marginalizovanej skupine, ktorá tvorí až 60 % obetí obchodovania s ľuďmi. Analyzuje úroveň **informovanosti** a pochopenia podstaty jednotlivých foriem obchodovania, hodnotí formy a podmienky **obchodovania s ľuďmi na účel nútenej práce** a obchodovanie s ľuďmi na účel **sexuálneho vykorisťovania**. Poskytuje **závery a odporúčania** pre jednotlivé inštitúcie na zníženie páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi v komunite.

Kľúčové slová: obchodovanie s ľuďmi, nútená otročká práca, nútená prostitúcia, obchodovanie s deťmi, nútený sobáš, nútené žobranie a kradnutie deťmi, nútené odobratie vnútorných orgánov, sexuálne vykorisťovanie.

Úvod

Vláda Slovenskej republiky prijala uznesením č. 251 „**Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2008 – 2010**“. Jedným z cieľov uvedených v programe je aj „realizácia výskumov zameraných na chýbajúce údaje týkajúce sa foriem obchodovania s ľuďmi iných, než obchodovanie s ľuďmi za účelom sexuálneho zneužívania, výskumy zamerané na dopytovú stránku trestného činu obchodovania s ľuďmi a na informovanosť verejnosti o možných rizikách“¹.

Na základe úloh vyplývajúcich z národného plánu bola realizovaná čiastková vedeckovýskumná úloha „**Formy obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce**“², v rámci ktorej bol realizovaný výskum dotazníkovou metódou u najviac ohrozenej skupiny obyvateľstva (tvoria až 60 % obetí obchodovania s ľuďmi). Výskum v teréne sa realizoval s pomocou Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity prostredníctvom komunitných pracovníkov.

Táto štúdia je spracovaná na základe vykonaného výskumu. Obsahuje zásadné poznatky, ktoré umožnia bližšie špecifikovať podmienky obchodovania s ľuďmi v komunite a zamerať činnosť starostov obcí, terénnych sociálnych a komunitných pracovníkov aj policajných špecialistov na prevenciu v tejto komunite.

Hlavným **cieľom výskumu** bolo postihnúť realizované formy obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike v sociálne odkázanej skupine obyvateľstva, ako aj vplyv a dosahy vstupu SR do Schengenského priestoru na jednotlivé formy obchodovania s ľuďmi. Prostredníctvom vedeckovýskumných metód analyzovať súčasný stav, úroveň a podmienky páchania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike za účelom získania chýbajúcich údajov týkajúcich sa foriem obchodovania s ľuďmi, dopytovej stránky trestného činu obchodovania s ľuďmi a na úroveň informovanosti verejnosti o možných rizikách.

Výskum sa zrealizoval prostredníctvom pracovníkov komunitných centier v priebehu mesiacov august až október 2010 v rámci Banskobystrického, Košického, Prešovského a Žilinského kraja.

Dôležitým faktorom pri výskume boli postoje majority k rómskej komunite a pretrvávajúca vzájomná nedôvera. Aktuálne sú o to viac problémy v komunikácii príslušníkov majoritnej skupiny obyvateľstva v bežnom živote a v prípade zisťovania skutočností o problematike takej citlivej otázky, ako je obchodovanie s ľuďmi na účel nútenej práce v komunite. Priamy kontakt s respondentmi bol preto realizovaný prostredníctvom komunitných pracovníkov, ktorí **požívajú väčšiu dôveru** príslušníkov komunity, avšak **nemajú** patričné praktické skúsenosti ako anketári inštitúcií zaoberajúcich sa výskumami

¹ Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2008 – 2010, Bratislava 2008, str. 22

² Čiastková vedeckovýskumná úloha realizovaného výskumu „**Prognóza páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi s prihliadnutím na vstup SR do Schengenu**“

verejnej mienky. Táto skutočnosť sa prejavila aj v úrovni a dôslednosti vyplnenia dotazníkov na základe odpovedí oslovených respondentov.

Celkovo bolo distribuovaných 400 dotazníkov. Časť dotazníkov bola vyplnená len čiastočne, respektíve časť respondentov sa odmietla k obsahu otázok v dotazníku vyjadriť. V mnohých prípadoch to mohlo byť aj zo strachu z prípadných následkov (aj keď bol dotazník anonymný), ale mnohí respondenti o danej problematike nemajú buď žiadne, alebo majú len povrchné informácie (nerozumejú pojmom a nevedia sa k danej problematike vyjadriť).

Najväčší počet oslovených respondentov bol v Banskobystrickom kraji – **140**, v Košickom **127** a v Prešovskom kraji **112**. V Žilinskom kraji – **20** (pôvodne nebol výskum v kraji plánovaný).

V Banskobystrickom kraji bol realizovaný výskum v **11** mestách, obciach, osadách (Kokava nad Rimavicou, Kameňany, Revúca, Abovce, Hnúšťa, Hodejov, Rimavská Sobota – Sídlisko Dužavská cesta, Šimonovce, Veľký Krtíš, Žarnovica, Žiar nad Hronom) v rámci 10 okresov (z 13 okresov kraja nebol postihnutý okres Banská Štiavnica, Krupina, Lučenec).

V Prešovskom kraji bol výskum realizovaný v **18** mestách, obciach, osadách (Raslavice, Humenné, Podhorany, Levoča, Medzilaborce, Poprad, Prešov, Varhaňovce, Ostrovany, Snina, Lomnička, Čirč, Stropkov, Giraltovce, Svidník, Bystré, Soľ, Hermanovce) v rámci 13 okresov (z geografického hľadiska boli pokryté všetky okresy).

V Košickom kraji bol výskum realizovaný v 4 okresoch a v košických častiach (presné miesto zberu nebolo na dotazníkoch označené, preto nie je jasné, z ktorej lokality pochádzajú, neboli špecifikované – týka sa 74 neoznačených dotazníkov, čo predstavuje 58,3 % z celkového počtu dotazníkov z kraja). Dotazníky boli dodané z **13** identifikovaných miest, obcí, osád: Košice, Michalovce, Veľké Kapušany, Sobrance, Rudňany, Markušovce, Smižany, Bystrany, Žehra, Poráč, Spišská Nová Ves, Trebišov, Luník IX.

V Žilinskom kraji bol výskum realizovaný v Žiline a v Dolnom Kubíne

V dotazníku boli koncipované štyri skupiny otázok zameraných na informovanosť o obchodovaní s ľuďmi, o obetiach nútenej práce, o obetiach sexuálneho vykorisťovania a o demografických údajoch obchodovaných obetí.

Informovanosť o obchodovaní s ľuďmi v komunite

Otázky zamerané na zistenie **úrovne informovanosti** a pochopenia podstaty jednotlivých foriem obchodovania mali vytvoriť základ hodnotenia úrovne informovanosti príslušníkov komunity o problematike obchodovania s ľuďmi, či bol niekto z ich okolia obchodovaný a či chápu význam a obsah pojmov: nútená otrocká práca, nútená prostitúcia, obchodovanie s deťmi, nútený sobáš, nútené žobranie a kradnutie deťmi, nútené odobratie vnútorných orgánov.

Na otázku „*Počuli ste už niekedy vo Vašom blízkom okolí o obchodovaní s ľuďmi, jeho praktikách, prípadne o jeho obetiach a následkoch?*“ sa z celkového počtu opýtaných **62 %** vyjadrilo **súhlasne**, 31 % sa s tým nestretlo a 7 % sa k problému nevedelo, resp. nechcelo vyjadriť (až 38 % respondentov prehlásilo, že nemá o týchto skutočnostiach informácie alebo sa nechcelo vyjadriť, je pravdepodobne medzi nimi pomerne veľa osôb, ktoré sa báli k tomu vyjadriť).

Tabuľka č. 1: Počuli ste a stretli ste sa v okolí s obchodovaním s ľuďmi

Odpoveď	Počet	Percent
Áno	246	62
Nie	122	31
neviem sa vyjadriť	27	7
Celkovo	395	100

Obsahovo bola otázka zameraná na zistenie **úrovne informovanosti obyvateľov** v jednotlivých krajoch o tom, či sa stretli v ich blízkom okolí s problematikou obchodovania s ľuďmi, t. j. či sa vyskytol prípad obchodovania s ľuďmi jednou z praktizovaných foriem obchodovania a či vie o konkrétnej osobe, ktorá bola v okruhu jeho známych alebo v okolí miesta bydliska obeťou obchodovania.

V otázke na zistenie pochopenia **obsahu jednotlivých foriem obchodovania** sa respondenti vyjadrovali stručne s vyjadrením *áno – nie*. Je otáznе, či plne chápu význam a hlavne obsah pojmov, pretože táto činnosť môže byť v ich komunite inak chápaná a uvádzaná v bežnom hovorovom styku. Taktiež nemusia činnosť, ktorú im sprostredkoval príbuzný, považovať za „nútenú prácu“. Vyjadrovali sa k týmto pojmom: „nútená otrocká práca“, „nútená prostitúcia“, „obchodovanie s deťmi“, „nútený sobáš“, „nútené žobranie a kradnutie deťmi“, „nútené odobratie vnútorných orgánov“.

Na základe uvedených pozitívnych výpovedí si vie najviac respondentov niečo predstaviť pod pojmom „nútená otrocká práca“ a „nútená prostitúcia“ – až 297 respondentov (75,2 %), najnižší počet odpovedí je k „nútenému odoberaniu vnútorných orgánov“, chápe ho len 53,7 % (212) respondentov.

Tabuľka č. 2: Prehľad počtu vyjadrení respondentov k pochopeniu pojmov

Pojem – chápanie čo znamená	Počet	Percent
nútená otrocká práca	297	75,2
nútená prostitúcia	295	75,2
obchodovanie s deťmi	279	70,6
nútený sobáš	248	62,8
nútené žobranie a kradnutie deťmi	238	60,3
nútené odobratie vnútorných orgánov	212	53,7
Celkovo	1569	

Obchodovanie s ľuďmi na účel nútenej práce

Obsahom výskumu bolo zistiť príbuzenský vzťah k obeti, podmienky získania na nútenú prácu, na aký druh práce, ako dlho bola obeť zneužívaná, vyplácanie mzdy, odoberanie dokladov, sociálne zabezpečenie obetí.

Zistenie **príbuzenského vzťahu** respondenta k obeti bolo realizované otázkou – či ide o blízky alebo vzdialený príbuzný (blízka príbuzná – rodič, dieťa, súrodenec, vzdialená príbuzná – sesternica, babka, vnučka atď.), priateľov a známych, alebo sa dozvedeli od iných osôb, čítali o tom, počuli v masmédiách a pod. Respondentom bola daná možnosť vyjadriť sa aj formou „**nechcem uviesť**“.

V odpovediach sa respondenti vyjadrili, či sa stal obeťou obchodovania niekto z ich blízky alebo vzdialený príbuzný, ich priatelia alebo známi, alebo sa o tom náhodne dozvedeli – len o tom počuli, pritom obeť nepoznajú. Významným faktom je, že k problému sa vyjadrilo len **226** respondentov a z nich až **26 %** (59) respondentov vzťah k obeti **nechcelo**

uviesť. Títo oslovení respondenti sú **pravdepodobne potenciálne obeť** alebo o skutku vedia, avšak zo strachu pred represiami to nechceli uviesť.

Tabuľka č. 3: Vzťah respondenta k obeť

Vzťah k obeť	Spolu	Percent
blízka príbuzná (rodič, dieťa, súrodenec),	15	7
vzdialená príbuzná (sesternica, babka, vnučka atď.	21	9
priateľ/ka,	11	5
známa/y	54	24
informácia z druhej ruky (počul/a som o tom)	66	29
nechcem uviesť	59	26
Celkovo	226	100

Príbuzenský pomer k obeť vyjadriť najviac respondentov v Banskobystrickom kraji (12,9 %). V rámci tohto kraja sa vyjadriť najviac respondentov (31,4 %) aj vo výpovedi, že obeť obchodovania sa stali ich priatelia alebo známi. Ku vzťahu k obeť sa nechcelo vyjadriť 15,7 % respondentov v Banskobystrickom, 8 % v Prešovskom, 21,3 % v Košickom a 5 % v Žilinskom kraji.

Jedným z faktorov, ktorý má zásadný vplyv na to, že sa mnohí občania a predovšetkým príslušníci marginalizovanej skupiny stanú obeťami, je spôsob podnietenia záujmu občanov o získanie dobre platenej práce. Rôzne aktivity sú realizované predovšetkým v oblastiach, ktoré sa vyznačujú dlhodobou vysokou mierou nezamestnanosti, v oblastiach, kde došlo k zániku pracovných miest v rôznych odvetviach, predovšetkým s kvalifikačnými požiadavkami na pracovné miesta. V dôsledku finančnej krízy došlo k poklesu miest na verejno-prospešné práce, ktoré boli zdrojom príjmov pre občanov sociálne odkázaných, ktorí majú ako jediný zdroj príjmu sociálne dávky. Tie sú u mnohopočetných rodín nedostatočné na pokrytie aspoň základných životných potrieb.

Predmetom výskumu bola aj skutočnosť, pod akou „**legendou**“ bola obeť verbovaná na nútenú prácu. Na zistenie tejto skutočnosti smerovala aj ďalšia otázka, ktorou **formou** a pod akým **zámerom** bola obeť **obchodovania na nútenú prácu** získaná. Respondenti sa mali vyjadriť k tomu, či niekto z jeho najbližších príbuzných alebo priateľov bol alebo nebol získaný na nútenú formu práce, a mali uviesť, na aký druh práce. Respondenti sa mali vyjadriť, **pod akou legendou** bola obeť na prácu získaná. Vyjadriť sa len 198 respondentov.

Tabuľka č. 4: S akým príslubom bola obeť získaná

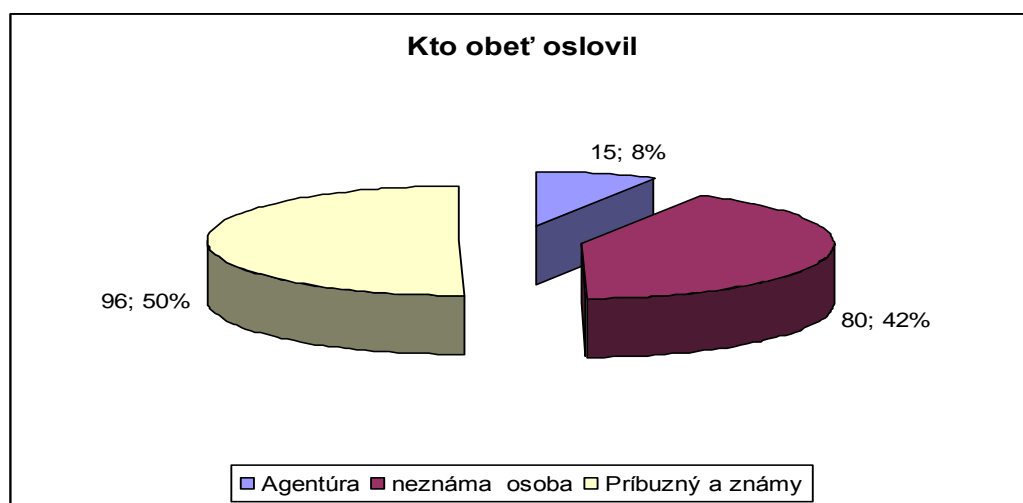
Príslub a možnosť	Spolu	Percent
legálnej práce v zahraničí	53	27
možnosť spolupodnikať	2	1
možnosť dobre zarobiť	91	45
urobenia dobrej kariéry,	4	2
ľahkej práce a vysokého zárobku,	31	16
obeť bola vydieraná	17	9
Celkovo	198	100

Pri spojení príbuzných oblastí, pod akým zámerom boli obeť získavané na nútenú prácu, sme sa dopracovali k záveru, že až **61 %** obeť bolo získaných pod príslubom možnosti dobre zarobiť, ľahkej práce a vysokého zárobku, 30 % pod príslubom legálnej práce v zahraničí, možnosti spolupodnikať, urobenia dobrej kariéry. Avšak 9 % obeť (17osôb) bolo

na nútenú prácu prinútených **vydieraním**. Najviac ľudí bolo teda obchodovaných s príslubom **možnosti dobre zarobiť**, resp. **ľahkej práce a vysokého zárobku**, alebo legálnej práce v zahraničí.

Pri výskume sme sledovali aj skutočnosť, kto obeť oslovil. „*Obeť pre nútenú prácu oslovila: agentúra, fyzická osoba, príbuzný, známy*“.

Pokiaľ zúžime skupiny osôb a organizácií do troch kategórií, ktoré sa podieľali na získavaní obetí na nútenú prácu, najviac príslušníkov komunity bolo obchodovaných, ktorých oslovili a získali na nútenú prácu **príbuzní a známi** (50 %), porovnateľný počet (42 %) neznáme fyzické osoby a 8 % cez agentúry. Nie je vylúčené, že pre respondentov neznáme osoby mali kontakty na príslušníkov komunity z osád a na základe ich tipov oslovili obeť. Taktiež to mohli byť príslušníci komunity z iných krajov, resp. osoby žijúce a vykonávajúce práce v zahraničí, ktorí vyberali obeť cielene na jednotlivé druhy prác.

Graf č. 1: Spojené skupiny podľa vzťahu, kto oslovil obeť

Pomerne častým javom je pri jednotlivých formách nútenej práce praktizované odoberanie osobných dokladov, čím sa znemožní pohyb obetí. Voľným pohybom v cudzom prostredí, navyše bez znalosti miestneho jazyka, by sa často obeť vystavila riziku kontroly zo strany polície alebo orgánov zaoberajúcich sa kontrolou povolení na pobyt. V prípade práce načierno by sa vystavili represii zo strany týchto inštitúcií a z dôvodu nelegálneho pobytu by došlo k následnému vyhodeniu z krajiny. Doklady sú často odobraté s odôvodnením prihlásenia dotyčného na miestnych úradoch a pod. alebo s cieľom zneužiť ich na poberanie sociálnych dávok.

Podľa vyjadrení respondentov až 53 % obetí boli odobraté osobné doklady, a tak sa im znemožnil voľný pohyb v krajine pôsobenia. U 28 % obetí boli osobné doklady ponechané, avšak nedostávali od zamestnávateľa finančné prostriedky. Len 19 percent obetí malo osobné doklady u seba.

Tabuľka č. 5 Spôsob nakladania s osobnými dokladmi obeť

Čo urobili s dokladmi	Počet	Percent
odobrali	100	53
neodobrali	35	19
obetiam boli doklady ponechané, nedali im však finančné prostriedky	53	28
Celkovo	188	100

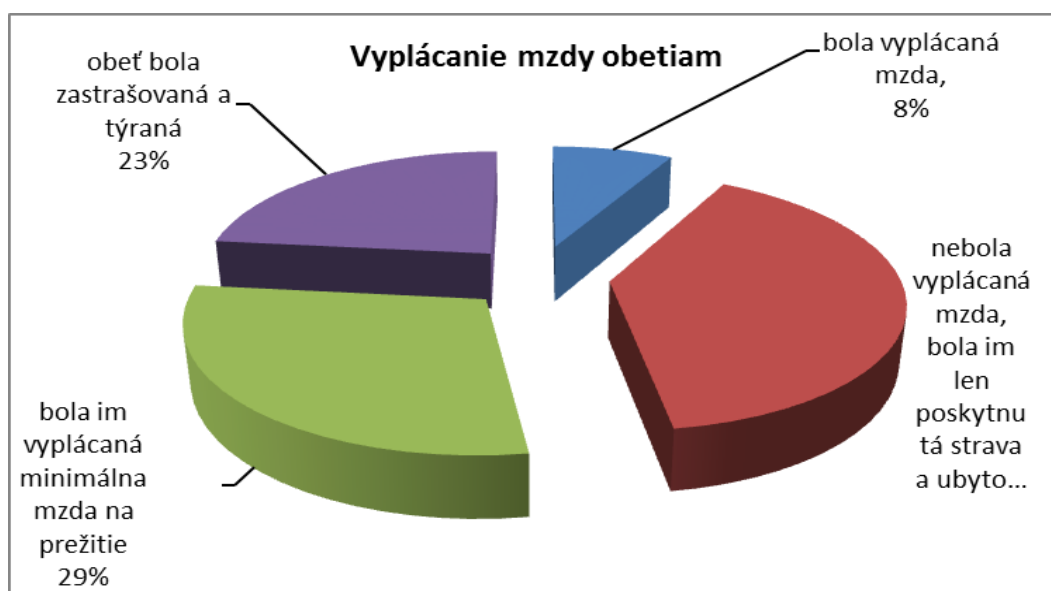
Ako je vidieť aj z údajov v tabuľke č. 5, až 47 % obetí **nemalo doklady odobraté**, avšak boli bez finančných prostriedkov a nemohli sa ani vrátiť domov.

Problematiku **poberania mzdy** za prácu rozširuje aj nasledujúca otázka, v ktorej sa mali respondenti vyjadriť, či „*Obeti obchodovania na nútenú prácu: bola vyplácaná mzda, nebola vyplácaná mzda, bola im len poskytnutá strava a ubytovanie, bola im vyplácaná minimálna mzda na prežitie, obeť bola zavražďovaná a týraná*“.

Podľa výpovedí respondentov bola mzda vyplácaná len u 8 % obetí. Minimálna mzda bola vyplatená len 29 % obetí, ktorá im umožňovala prežitie, ale až 40 % obetí pracovalo len za stravu a ubytovanie, v mnohých prípadoch nesplňajúcich základné kritériá. Závažným faktom je, že až 23 % obetí bolo zavražďovaných a týraných.

Obsahové zameranie odpovedí na položenú otázku malo dokresliť, ako bola obetiam vyplácaná mzda. Z odpovedí vyplynul fakt, že obetiam nebola vyplácaná mzda a bola im poskytnutá strava a ubytovanie (z medializovaných prípadov však vieme, že stravné dávky boli len na prežitie, často len jedenkrát za deň, a ubytovacie podmienky boli neznesiteľné, nebolo zabezpečené základné sociálne vybavenie – toalety, sprchy, nábytok, postele a pod.), alebo bola vyplatená len minimálna mzda na prežitie. Vyjadrilo sa tak 52,1 % respondentov v Banskobystrickom, 15,2 % v Prešovskom, 26 % v Košickom a 25 % v Žilinskom kraji.

Zavražďovanie a týranie obetí predstavovalo 15 % v Banskobystrickom, 11,6 % v Prešovskom a 6,3 % v Košickom kraji.

Graf č. 2: Spôsob vyplácania mzdy obetiam

Na celkové posúdenie situácie obetí bolo potrebné venovať sa tomu, kde, v ktorom štáte bola obeť zneužívaná na nútenú prácu. Tieto údaje sme zisťovali z odpovedí v ďalšej

otázke, kde sa mali respondenti vyjadriť, v ktorom štáte bola obeť vykorisťovaná. „*Obeť vykonávala nútenú prácu: na Slovensku, v zahraničí, v štátoch EÚ – konkrétne: (mali uviesť, v ktorom štáte) v zahraničí – v inom štáte mimo EÚ, konkrétne (mali uviesť kde), neviem.*“

Otázka bola zameraná na zistenie cieľovej krajiny, v ktorej bola obeť obchodovaná. Podľa vyjadrení respondentov bolo najviac obetí z Banskobystrického kraja obchodovaných v Nemecku – 9,3 %. Až v 18,6 % prípadov nevedeli respondenti spresniť krajinu pôvodu³. Z Prešovského kraja bolo najviac obetí obchodovaných v Anglicku – 9,8 %, bez udania krajiny obchodovania 10,7 %. Z Košického kraja bolo obchodovaných najviac obetí v Anglicku – 20,5 %. Zo Žilinského kraja bolo 15 % obetí obchodovaných na Slovensku.

Podľa údajov z jednotlivých krajov boli najčastejšie obeť zneužívané v **Nemecku, Anglicku, Českej republike**, Taliansku, Francúzsku, Belgicku, Švajčiarsku – teda vo vyspelých európskych štátoch. V nižšom počte na Cypre a v Nórsku, ale aj doma – na Slovensku. Mnohí respondenti však **nevedeli uviesť krajinu**, kde obeť bola zneužívaná (18,6 % v Banskobystrickom, 10,7 % v Prešovskom kraji).

Na zistenie druhu práce bola zameraná ďalšia otázka. Respondenti sa mali vyjadriť, na aké práce a v ktorých odvetviach boli obeť zneužívané a vykorisťované. Odpovedali na otázku v tomto znení: „*Obeť nútenej práce bola vykorisťovaná na: prácu na stavbe, prácu v lese, poľnohospodárstve, strojárskom priemysle, chemickom priemysle a pod. na spracovanie potravín, prácu v reštaurácia/bare/hoteli, na pouličné obchodovanie, remeselnú činnosť, zneužitá (odňatie osobných dokladov) na poberanie sociálnych dávok doma či v zahraničí*“.

Najčastejšie boli obeť podľa druhu práce, ktoré respondenti uviedli, zneužívané na pouličné obchodovanie, práce na stavbe, v poľnohospodárstve, pri spracovaní potravín, v reštauráciách – teda na menej kvalifikované a pomocné práce. Pomerne veľkú skupinu tvorili obeť zneužívané na poberanie sociálnych dávok. Vyjadrenie podielu po jednotlivých krajoch je uvedené v ďalšej stati.

Podľa druhu práce a odvetvia bolo z Banskobystrického kraja obchodovaných na pouličné obchodovanie 35 %, na prácu na stavbe 11,4 %, v poľnohospodárstve 4,3 %, v reštauráciách, baroch, hoteloch 7,9 %, poberanie sociálnych dávok 2,9 % obetí.

Z Prešovského kraja bolo najviac obetí obchodovaných na pouličné obchodovanie – 9,8 %, poberanie sociálnych dávok 6,3 %, spracovanie potravín 4,5 %, v reštauráciách 2,7 %.

Z Košického kraja bolo najviac obchodovaných na poberanie sociálnych dávok – 11 %, práca na stavbe – 7,1 %, spracovanie potravín – 7,1 %, remeselná činnosť 1,6 %.

Zo Žilinského kraja bolo najviac obchodovaných pri prácach na stavbe – 15 %, na pouličné obchodovanie 10 % a po 5 % pri spracovaní potravín a na prácu v lese.

Na základe porovnania údajov bola väčšina obetí obchodovaná na účel manuálnych prác na stavbách, pri prácach v lese, v poľnohospodárstve, na pouličné obchodovanie alebo boli zneužívané na poberanie sociálnych dávok.

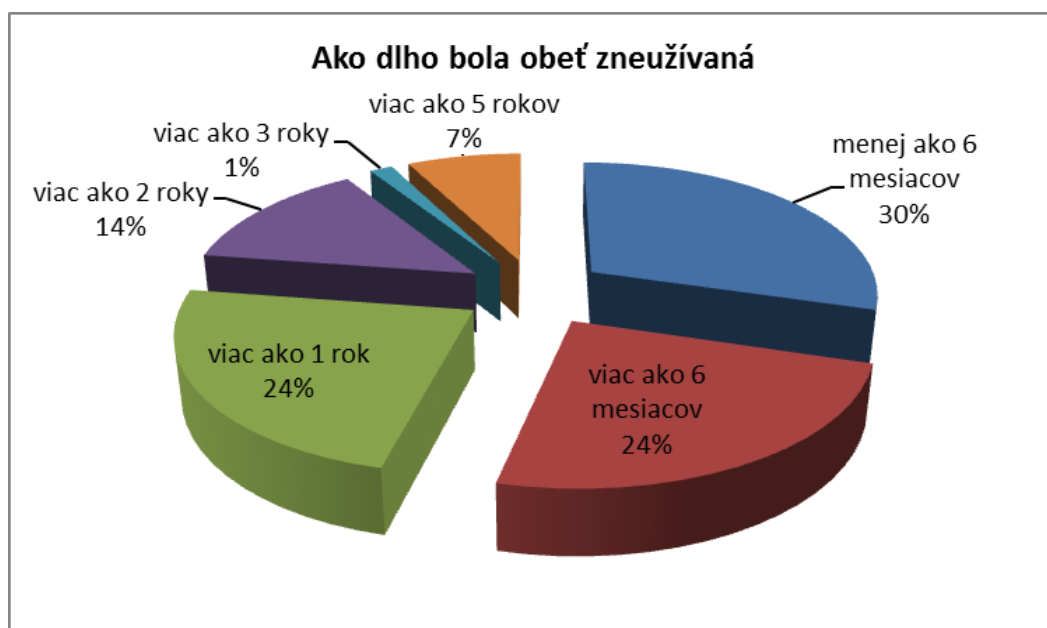
Dôležitým faktom je obdobie, počas ktorého bola obeť zneužívaná. Pre respondentov bola učená škála, do ktorej mali obeť zaradiť: „*Ako dlho bola obeť zneužívaná: menej ako 6 mesiacov, viac ako 6 mesiacov, viac ako 1 rok, viac ako 2 roky, viac ako 3 roky, viac ako 5 rokov*“.

Podľa výpovedí respondentov bol najväčší počet obetí zneužívaný menej ako 6 mesiacov – až 30 % obetí (pravdepodobne na sezónne práce), po 24 % obetí bolo zneužívaných viac ako 6 mesiacov a viac ako 1 rok, 14 % obetí viac ako 2 roky a 7 % viac ako 5 rokov. Podrobné analýzy obchodovania obetí podľa dĺžky, druhu práce a miesta pôvodu budú spracované v ďalšom období a budú zapracované do záverečnej správy z výskumu.

³ S odstupom času a hlavne pri vyhodnocovaní výsledkov v tejto otázke sme dospeli k záveru, že bola formulovaná zložito a časti respondentov robilo problém uviesť krajinu obchodovania obeť (požadované začlenenie krajín do EÚ a mimo EÚ).

Tabuľka č. 6: Dĺžka času vykorisťovania obeť na nútenú prácu

Čas vykorisťovania	Počet	Percent
menej ako 6 mesiacov	59	30
viac ako 6 mesiacov	48	24
viac ako 1 rok	47	24
viac ako 2 roky	27	14
viac ako 3 roky	3	1
viac ako 5 rokov	15	7
Celkovo	199	100

Graf č. 3: Ako dlho bola obeť zneužívaná

Na zhrnutie a lepšie porovnanie sme urobili menšiu škálu času nútenej práce obetí, z ktorej vyplynulo, že **53 %** obetí bolo zneužívaných na nútenú prácu **do jedného roku**, 39 % jeden až tri roky, 8 % viac ako 5 rokov (predstavuje to 15 obetí).

Tabuľka č. 7: Súhrn času vykorisťovania nútenou prácou

Čas vykorisťovania	Počet	Percent
do jedného roku	107	53
1 – 3 roky	77	39
viac ako 5 rokov	15	8
Celkom	199	100

V rámci jednotlivých krajov bola predmetom skúmania dĺžka zneužívania obchodovaných osôb na nútenú prácu. Podľa vyhodnotených odpovedí ide prevažne o obchodovanie **do dvoch rokov**. Širšia škála času zneužívania je u obetí z Banskobystrického a Košického kraja.

Z Banskobystrického kraja bol najväčší počet obetí obchodovaných menej ako 6 mesiacov – 21,4 %. Aj v Prešovskom kraji bol najväčší počet obetí – 12,5 % obchodovaných menej ako 6 mesiacov. V Košickom kraji bolo obchodovaných najviac obetí – 12,6 % viac ako jeden rok. V Žilinskom kraji bolo 20 % obetí obchodovaných menej ako 6 mesiacov. Podrobne pozri graf. č. 3.

Obchodovanie s ľuďmi na účel sexuálneho vykorisťovania

Predmetom skúmania otázok sexuálneho vykorisťovania, aj keď mala byť pri výskume venovaná pozornosť predovšetkým iným formám nútenej práce *než obchodovaniu s ľuďmi na účel sexuálneho zneužívania*; je pomerne veľká časť obetí vykonávajúcich prostitúciu na ulici zo ženskej populácie z rómskej komunity. S cieľom komplexne postihnúť nútenú prácu, vrátane sexuálneho vykorisťovania, sme túto oblasť zaradili do dotazníka.

Podľa respondentov je najčastejšou formou zneužívania osôb na sexuálne práce **nútená prostitúcia** – 52 %, potom uviedli **dobrovoľnú prostitúciu**⁴ – 35 %, 6 % obetí bolo zneužívaných v pornografii a 7 % na iné sexuálne služby (napr. uvedený sex na telefón).

Pokiaľ budeme ponímať sexuálne služby v nadväznosti na uspokojovanie sexuálnych potrieb klientov, t. j. dopytovú stránku, môžeme zhrnúť sexuálne služby do dvoch skupín: **prostitúcia** – tá tvorila podľa respondentov **87 %** a **pornografia a iné služby** 13 %. Takže v komunite je najrozšírenejšia prostitúcia.

Dôležitým ukazovateľom pri tomto druhu nútenej práce je miesto, kde sa prakticky vykonáva. Na túto skutočnosť dali odpovede respondenti v nasledujúcej otázke: „Obet' bola vykorisťovaná na sexuálne služby v: nočnom bare/klube, erotickom salóne, súkromnom byte/dome, na ulici, služba na telefón, v pornografickom priemysle“. Najviac sa vykonáva **na ulici**, až **42 %** obetí, potom v súkromnom byte alebo dome 27%. V nočnom bare alebo klube 19 % a v erotickom salóne 12 % obetí.

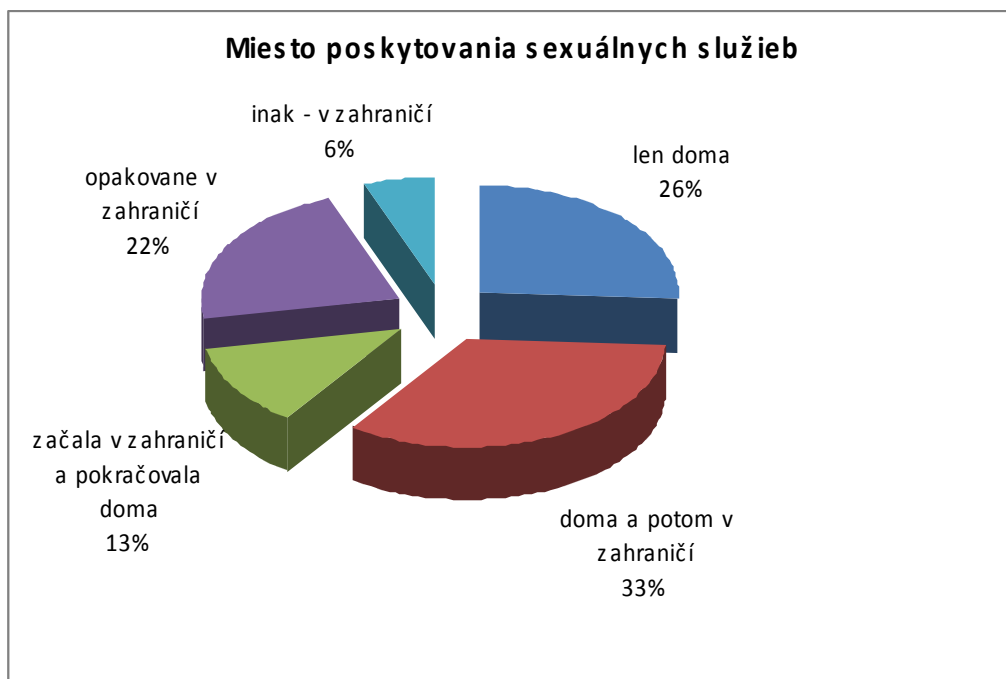
Pri výskume sme zisťovali aj to, s kým obet' vykonávala nútenú sexuálnu prácu: *sama, so Slovenkami alebo s cudzinkami*. Respondenti sa vyjadrovali: *len Slovenky, aj cudzinky*.

Podľa vyjadrení respondentov sa dalo dedukovať, či bola obet' zneužívaná doma alebo v zahraničí. Pokiaľ sa respondenti vyjadrili, že s cudzinkami, bola obet' pravdepodobne sexuálne zneužívaná v zahraničí, čo môže byť až 53 % obetí. Pokiaľ vykonávali obeť nútenú prostitúciu (na základe výpovedí respondentov na otázku, či boli na sexuálne služby s obet'ou vykorisťované Slovenky), ide pravdepodobne aj o nútenú prostitúciu na území Slovenskej republiky. Nie je vylúčené ani to, že nútená prostitúcia sa vykonávala v zahraničí, pokiaľ otrokárom bol náš štátny príslušník a mal na sexuálne služby len ženy zo Slovenska.

Počas výskumu sme chceli zistiť miesto, kde bola obet' obchodovaná. Vyjadrovali sa k tomu respondenti v otázke: „*Obchodovaná obet' na sexuálne služby bola obchodovaná: len doma, doma a potom v zahraničí, začala v zahraničí a pokračovala doma, opakovane v zahraničí, inak – uviesť ako*“.

V podstate až **84 %** obetí bolo obchodovaných kombinovane doma a v zahraničí, alebo opakovane, resp. inak – v zahraničí. Podľa vyjadrenia respondentov bolo **26 %** obetí obchodovaných len doma, s najväčšou pravdepodobnosťou na ulici, možno čiastočne v bytoch a v baroch.

⁴ Je však otázne, ako ponímajú rozdiel v pojmoch dobrovoľná – nútená, či to nepramení aj z dôvodu zlej sociálnej a finančnej situácie a berú to ako spôsob získania finančných prostriedkov na obživu a život pre seba a blízkych.

Graf č. 4: Miesto poskytovania sexuálnych služieb

Predmetom výskumu bolo postihnúť aj **dopytovú stránku** na sexuálne služby poskytované jednotlivými formami. Respondenti odpovedali na otázku: „Aký bol záujem o sexuálne služby obete?“ Z výpovedí respondentov vyplynulo, ako často obeť poskytovali služby a boli v styku s klientmi. Najčastejšie bol dopyt po službách **vysoký**, podľa vyjadrení respondentov až **77 %** obetí poskytovalo služby **každý deň alebo niekoľkokrát za deň**.

Po zistení dopytovej stránky sme chceli zistiť aj to, kto bol najčastejším žiadateľom sexuálnych služieb. Ako klienti prevažujú **zahraniční občania**, či už pracujúci alebo turisti, tvoria **až 71 %** klientov. Naši občania tvoria 29 % klientov.

Skladba klientov je pravdepodobne ovplyvnená geografickou polohou regiónov, hustotou väčších miest, priemyselných parkov a objektov a dopravnou infraštruktúrou, ktorá je využívaná pre medzinárodnú nákladnú automobilovú prepravu, turistický ruch a pod. Do určitej miery môže byť klientela ovplyvnená miestom pôsobenia obetí, t. j. v prihraničnom priestore, čo môže mať vplyv na dochádzanie za sexuálnymi službami na územie cudzieho štátu (v okrajových častiach Bratislavy sú často klientmi rakúski občania). Klientela môže byť ovplyvnená aj blízkosťou veľkých podnikov a priemyselných parkov, v ktorých sú zamestnaní cudzí občania.

Podobne ako pri nútenej práci aj pri nútenej práci na účel sexuálneho vykorisťovania sme chceli zistiť čas, ako dlho boli obeť zneužívané. Pri **nútenej práci** na účel sexuálneho vykorisťovania je čas zneužívania **dlhší než pri nútenej otrockej práci**. Pri tejto forme je 23 % obetí zneužívaných menej ako rok, až **41 %** asi rok, **22 %** tri roky, 4 % päť rokov a až 10 percent viac ako päť rokov.

Čas zneužívania **na sexuálne služby** je v porovnaní s nútenou prácou **dlhší** (je to dané aj charakterom a fyzickou náročnosťou práce a pravdepodobne aj dopytom – sezónne práce, turistické sezóny a pod.).

Predmetom skúmania bolo aj to, či obeť niekto poskytoval „ochranu“. Totožnosť ochrancu sme zisťovali v otázke „kto poskytoval pri sexuálnych službách obeť ochranu“.

Podľa výpovedí respondentov otrokár alebo niekto cudzí (nie člen rodiny) poskytoval ochranu až 66 % obetí, 14 % obetí poskytoval ochranu člen rodiny a 20 % obetí bolo bez ochrany.

Jedným z faktorov, ktoré mohli ovplyvniť to, že sa mnohí občania stali obeťami **núteného sexuálneho vykorisťovania**, môže byť **drogová závislosť** (potreba získať priamo drogy alebo peňažné prostriedky na ich nákup). Drogová závislosť je v mnohých prípadoch aj príčinou dobrovoľnej prostitúcie. Aby sme získali informácie o týchto skutočnostiach, bola zaradená do dotazníka otázka na zistenie drogovej závislosti obeť. Z výpovedí respondentov vyplynulo, že na sexuálne vykorisťovanie bolo zneužívaných celkovo **22 drogovovo závislých** obetí. Vo všetkých krajoch sa vyjadril negatívne (nie), alebo sa nevedel vyjadriť (nevedel posúdiť) najväčší počet respondentov: v Banskobystrickom kraji 61,4 %, v Prešovskom 25,9 %, v Košickom 14,2 % a v Žilinskom kraji 45 % respondentov.

Tretiu skupinu tvorili otázky zamerané na získanie **informácií o obeť**, ako je pohlavie, vek, dosiahnuté vzdelanie, miesto, odkiaľ pochádza, v ktorom kraji žije, v akých podmienkach v detstve vyrastala, kde bývala v čase, keď sa stala obeťou obchodovania, aké boli sociálne pomery v rodine, či bola obeť drogovovo závislá a aké drogy užívala a či sa obeť stala drogovovo závislá v dôsledku obchodovania.

Pri určovaní **pohlavia obetí** respondenti uviedli u 51 obetí (28 %) mužské a u **159 obetí** (82 %) ženské pohlavie, potvrdzuje to doterajšie poznatky, že vo **väčšej miere** sú zneužívané **ženy**, ide predovšetkým o dominantné **sexuálne vykorisťovanie**. Z celkového počtu 210 obetí tvoria muži len jednu štvrtinu.

Pri zisťovaní **veku obetí** bolo vytvorených 6 vekových skupín, do ktorých respondenti obeť zaradili: do 15 rokov, 15 – 18 rokov, 19 – 25 rokov, 26 – 35 rokov, 36 – 45 rokov, nad 45 rokov. Najpočetnejšia je skupina obetí vo veku **19 – 25 rokov**, až 43 % obetí, druhou najpočetnejšou skupinou – 22 % sú obeť vo veku 26 – 35 rokov, treťou najpočetnejšou skupinou obetí – 21 % sú obeť vo veku 15 – 18 rokov. V sumáre je za všetky kraje **11** obetí vo veku do **15** rokov, **45** vo veku **15 – 18** rokov, **92** obetí vo veku **19 – 25 rokov**, **46** obetí vo veku **26 – 35 rokov**, 14 obetí vo veku 36 – 45 rokov a 4 obeť vo veku nad 45 rokov.

Potvrdzujú sa doterajšie poznatky, že najčastejšie sú obchodované osoby vo veku 19 až 35 rokov. V Banskobystrickom kraji predstavujú až **52,2 %** obetí. Druhou najčastejšie obchodovanou vekovou skupinou sú mladí ľudia vo veku 15 – 18 rokov (45 obetí).

Vzdelanostná úroveň bola zisťovaná podľa tejto škály: neskončil základnú – koľko tried, skončil základnú, skončil strednú odbornú, skončil strednú s maturitou, inú – akú (voľne uviesť typ). Prevažná väčšina obetí, **viac ako 80 %** v každom sledovanom kraji, má **neukončené základné vzdelanie** alebo **ukončenú základnú školu**. Obetí so skončeným stredoškolským vzdelaním (stredná odborná alebo stredná škola s maturitou) bolo v Banskobystrickom kraji 13,6 %, v Prešovskom 11,6 %, v Košickom 7,1 % a jedna obeť je s vysokoškolským vzdelaním.

Ďalším údajom, ktorý sme sledovali, je, **odkiaľ obeť pochádza**, a to: *z mesta, z dediny alebo z osady*. Väčšina obchodovaných obetí pochádza z mesta alebo z dediny. Z osád pochádza 14,3 % obetí v Banskobystrickom kraji, 7,1 % v Prešovskom a 10,2 % v Košickom kraji. V Žilinskom kraji pochádza 75 % obetí z dediny. Percentuálne má najvyšší počet obetí z mesta Banskobystrický kraj, až 41,4 % všetkých obetí.

Na posúdenie dôvodov na obchodovanie sme zisťovali pomery, v ktorých obeť žila. Prevažná časť obetí v **detstve** bývala s obidvomi alebo s jedným z rodičov. Informácie od respondentov však nie sú úplné a neuviedlo ich v jednotlivých krajoch od 24,3 % (v Banskobystrickom kraji) až po 72,3 % (v Prešovskom kraji) respondentov. Preto treba brať tieto údaje ako informatívne. V detskom domove vyrastalo v Banskobystrickom kraji 9,3 % obetí, v Prešovskom 7,1 %, v Košickom 2,4 % a v Žilinskom kraji 10 %. Na vznik nútenej práce vplyva do značnej miery prostredie, v ktorom obeť žije, a sociálne podmienky v rodine obeť. Preto sme v rámci výskumu zisťovali „*Kde bývala obeť v čase, keď sa stala obeťou (keď jej hrozilo stať sa obeťou) obchodovania?*“ Respondenti uviedli niektorú z ponúkaných

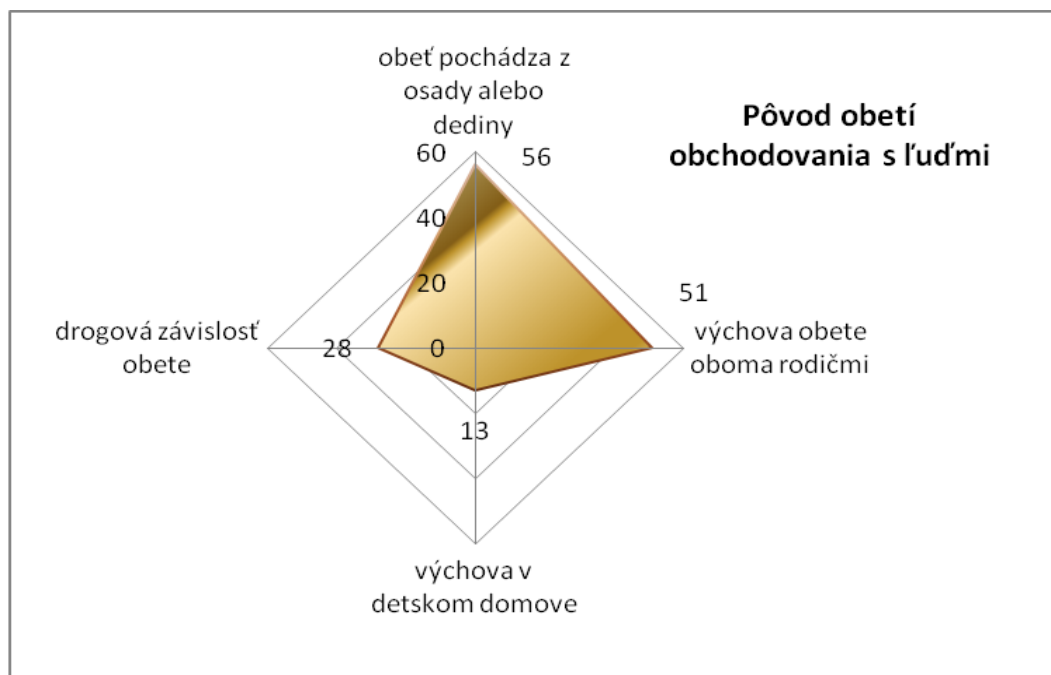
možností: „s oboma rodičmi, s jedným z rodičov, sám, u príbuzných, v ústave, inde (uviesť kde)“.

V Banskobystrickom kraji až 51,9 % obetí bývalo v čase, keď sa stali obeťami obchodovania, s obidvomi rodičmi, s jedným z rodičov alebo s príbuznými. V Prešovskom kraji to bolo 17,9 %, v Košickom 25,1 % a v Žilinskom kraji 35 %. Na základe uvedených faktov respondentmi o sociálnych pomeroch obetí obchodovania s ľuďmi a pomerov v ich rodinách v jednotlivých krajoch (jeden alebo obidvaja rodičia nezamestnaní, na podpore, obeť nezamestnaná na podpore alebo bez podpory) sa potvrdzuje, že väčšina obetí pochádza zo **sociálne slabých rodín**, odkázaných na podporu, čo potvrdzuje doterajšie známe fakty.

Fenoménom súčasnej doby je rapídny nárast šírenia drog vo všetkých regiónoch vo väčších či menších aglomeráciách. Preto sme od respondentov chceli zistiť či: „Bola obeť v čase jej obchodovania drogovo závislá, aké drogy užívala: marihuanu, pervitín, kokain, heroín, subutex, toluén, iné (uviesť aké)“.

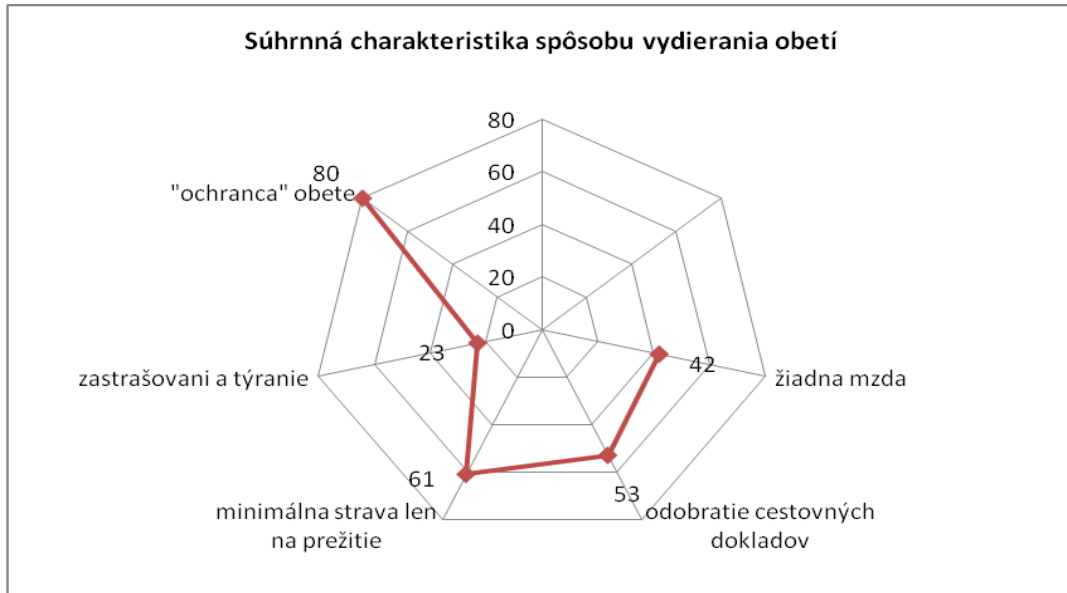
Výskumom sa potvrdzuje, že pomerene veľká časť obetí bola drogovo alebo alkoholovo závislá, respektíve odkázaná na návykové látky. V Banskobystrickom kraji to predstavuje až 35 % obetí, v Prešovskom 14,3 %, v Košickom 6,3 % a v Žilinskom kraji 4,7 %. Z uvedených drog je najčastejšie užívaná **marihuana**: 35 obetí – užívanie bolo potvrdené vo všetkých krajoch; pervitín užívalo 7 obetí v Banskobystrickom a 1 Prešovskom kraji. V Banskobystrickom kraji bolo uvedené užívanie týchto drog: kokain 2 obeť, heroín 5 a subutex 2 obeť. U obetí respondenti uviedli v rámci krajov užívanie toluénu a požívanie alkoholu.

Predmetom výskumu bolo taktiež zistiť, či sa „Stala obeť následkom obchodovania drogovo závislá?“ Z výpovedí respondentov vyplynulo, že **28 %** obetí sa **v dôsledku obchodovania stalo drogovo závislých**. Môže to byť dôsledok psychického stavu po obchodovaní, alebo závislosť získali obeť počas obchodovania (mohlo to byť napríklad u žien obchodovaných na účel sexuálneho vykorisťovania). Určite sa tu môže prejavovať istá miera latencie, resp. niektoré osoby nepovažujú užívanie ľahkých drog za drogovú závislosť.

Graf č. 5: Pôvod obetí obchodovania s ľuďmi

Obete obchodovania s ľuďmi najčastejšie pochádzajúce z osady alebo dediny a sú vychovávané obidvomi rodičmi. Až 28 % obetí sa po obchodovaní stalo drogovým závislým. Pozornosť treba venovať chovancom v domovoch, pretože 13 obetí bolo vychovávaných v detských domovoch. Po odchode z domova sa spoločensky nemajú kam zaradiť, zostávajú na ulici, a potom sú ľahko ovplyvniteľní.

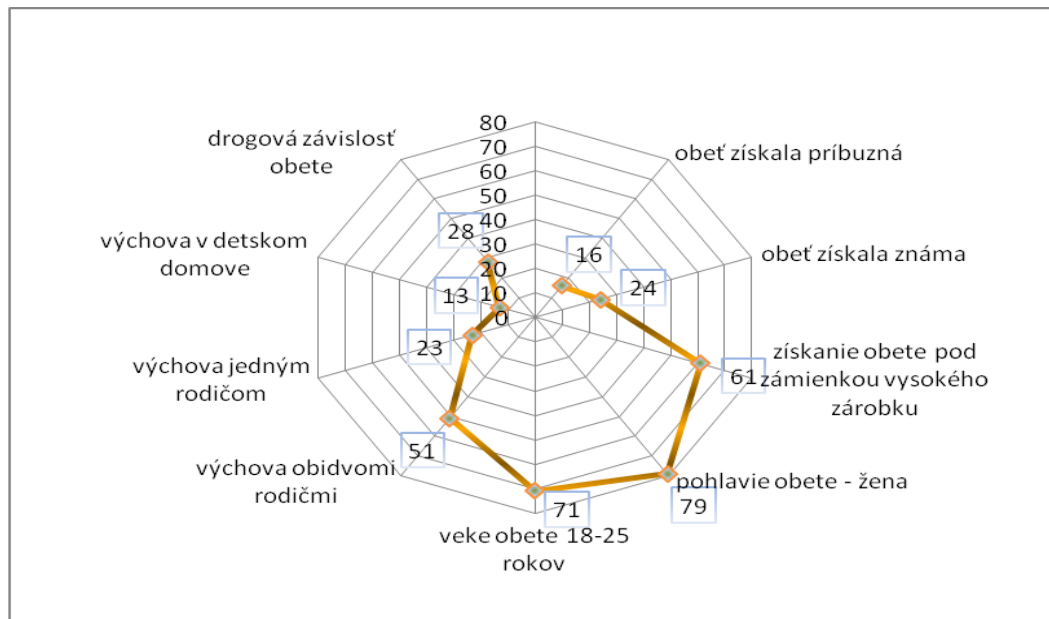
Graf č. 6: Súhrnná charakteristika spôsobu vydierania obetí

V prevažnej miere boli obetiam obchodovania po príchode na miesto výkonu práce odobraté osobné doklady, „ochranu“ obete zabezpečovala neznáma osoba, ktorá im nevyplácala žiadnu, resp. dávala len minimálnu mzdu, prípadne len stravu na prežitie. V mnohých prípadoch boli obete zastráňované a týrané.

Graf č. 7: Miesto, frekvencia a klienti nútenej prostitúcie

Obete sexuálneho vykorisťovania (46 %) začali s prostitúciou najprv na Slovensku a potom pokračovali v zahraničí. Až 65 % obetí bolo zneužívaných do jedného roka. Intenzita dopytu bola veľká, 77 % obetí poskytovalo služby denne alebo niekoľkokrát denne. Klientmi boli najčastejšie zahraniční pracujúci alebo turisti.

Graf č. 8: Súhrnná charakteristika vydieraných obetí

Pre obeť je charakteristické, že na nútenú prácu ich najčastejšie získala príbuzná osoba alebo známy, pod zámienkou vysokého a ľahkého zarábku. Obete tvorili prevažne ženy vo veku 18 – 25 rokov, ktoré vyrastali s obidvomi alebo s jedným rodičom, resp. v detskom domove. Mnohé obeť sa po nútenej práci stali drogovými závislými.

Záver a odporúčania

Z výskumu vyplynulo, že **prevažná väčšina** (176) z **219** obetí bola na nútenú prácu zneužívaná v zahraničí. Podľa výpovedí respondentov bolo **43 obetí (19,6 %)** obchodovaných formou nútenej práce na Slovensku. Až **46** respondentov však nevedelo uviesť krajinu, v ktorej bola obeť zneužívaná. Z uvedeného počtu obetí bolo v rámci jednotlivých západoeurópskych krajín obchodovaných: 40 v Anglicku, 23 v Nemecku, 13 v Českej republike. Táto skutočnosť **potvrďuje**, že obeť zo Slovenska sú viac **zneužívané na nútenú prácu v zahraničí**.

Dopytová stránka na **nútenú prácu** obetí zo Slovenska je **pomerne vysoká** hlavne v západoeurópskych krajinách, predovšetkým v Anglicku, Nemecku, Švajčiarsku, Taliansku, ale aj v Českej republike. Ide predovšetkým o nekvalifikovanú pracovnú silu na výkon menej odborných a obslužných prác, ktoré miestni nezamestnaní nie sú ochotní za veľmi nízke mzdy vykonávať. Podľa dĺžky času zneužívania obetí ide pravdepodobne aj o sezónne práce v poľnohospodárstve, spotrebnom priemysle, v baroch a hoteloch, resp. reštauračných zariadeniach. Pomerne veľa obetí je zneužívaných na poberanie sociálnych dávok, nútený pouličný predaj, na žobranie a kradnutie deťmi.

Najviac obetí je sexuálne zneužívaných na **nútenú prostitúciu**. Bolo na ňu zneužívaných 77 obetí (52 %) zo 149 obetí obchodovaných na sexuálne služby. Podľa miesta poskytovania sexuálnych služieb **až 70 %** obetí bolo **zneužívaných na Slovensku**. Čisto v zahraničí poskytovalo sexuálne služby 41 obetí, čo predstavuje 27 % z celkového počtu.

Po sexuálnych službách našich občanov je **vyšší dopyt** predovšetkým v **zahraníčí**, prípadne cudzími štátnymi príslušníkmi pracujúcimi hlavne v diaľkovej medzinárodnej doprave a turistami aj na našom území. Celkový čas zneužívania obetí na sexuálne práce je dlhší než na nútenú prácu inými pracovnými formami. Najviac sa prostitúcia vykonáva **na ulici**, až **41 %** obetí, potom v súkromnom byte alebo dome – 27 %. V nočnom bare alebo klube 19 % a v erotickom salóne 12 %. Najčastejšie bol **dopyt** po službách **vysoký**, až **77 %** obetí poskytovalo služby **každý deň alebo niekoľkokrát za deň**.

Ako klienti prevažujú **zahraníční občania**, či už pracujúci, alebo turisti, tvoria **až 71 %** klientov. Naši občania tvoria 29 %. Skladba klientov je pravdepodobne ovplyvnená geografickou polohou regiónov, hustotou väčších miest, priemyselných parkov a objektov a dopravnou infraštruktúrou.

Pri nútenej práci na účely sexuálneho vykorisťovania je čas **zneužívania dlhší** než pri nútenej otrockej práci, pri tejto forme je 23 % obetí zneužívaných menej ako rok, až 41 % asi rok, 22 % tri roky, 4 % päť rokov a až 10 percent viac ako päť rokov.

Podľa pohlavia bolo obeťami 51 mužov (28 %) a 159 žien (82 %), potvrdzuje to doterajšie poznatky, že vo väčšej miere sú zneužívané ženy, ide predovšetkým o **dominantné sexuálne vykorisťovanie**. Z celkového počtu **210** obetí tvoria muži len jednu štvrtinu. **Najčastejšie sú obchodované** osoby vo veku **19 – 35 rokov**. Druhou najčastejšie obchodovanou vekovou skupinou je mládež vo veku 15 – 18 rokov (45 obetí).

Prevažná väčšina obetí, **vyše 80 %**, má **neukončené základné vzdelanie** alebo **ukončenú základnú školu**. Väčšina obchodovaných obetí pochádza z **mesta** alebo z **dediny**, zo **sociálne slabých rodín**, odkázaných na podporu, čo potvrdzuje doterajšie známe fakty.

Výskumom sa potvrdzuje, že pomerene veľká časť obetí bola drogovu alebo alkoholovo závislá, respektíve odkázaná na návykové látky. Z drog je najčastejšie užívaná marihuana – 35 obetí, pervitín – 8 obetí, kokaín – 2 obeť, heroín – 5 obetí, subutex – 2 obeť. Až **28 %** obetí sa v dôsledku obchodovania stalo drogovu závislých.

Na základe analýzy údajov z realizovaného výskumu v rómskej komunite sa **potvrdzujú** doterajšie predpoklady, že táto komunita je neustále **objektom záujmu organizovaného zločinu na nútenú prácu a sexuálne vykorisťovanie**.

Z realizovaného projektu vyplynulo, že prevažná väčšina (viac ako 80 % respondentov), má len minimálne a nedostačujúce informácie z tejto, pre spoločnosť veľmi nebezpečnej, trestnej činnosti. Výskum potvrdil, že aj informovanosť tejto komunity je **veľmi nízka**, jej príslušníci majú obmedzený prístup k masmediálnym informáciám. Printové médiá využívajú minimálne alebo vôbec (je tu pravdepodobne bariéra – nevedia čítať).

Na základe analýz a záverov z realizovaného výskumu aj z výskumu verejnej mienky k problematike obchodovania s ľuďmi vyplýva, že najčastejším druhom obchodovania s ľuďmi na Slovensku je nútená prostitúcia. S ohľadom na pretrvávajúcu zlú sociálnu situáciu v regiónoch, kde komunita žije, spôsobenú hospodárskou a finančnou krízou, ale aj vyšší výskyt úžery v regiónoch Prešovského a Košického kraja⁵, ktorý ovplyvňuje sociálnu situáciu príslušníkov komunity, **je predpoklad**, že tento stav bude mať dosah na **nárast** počtu prípadov v oblasti **obchodovania s ľuďmi**. Viaceré výskumy potvrdzujú, že v mnohých prípadoch „silné osobnosti“ v komunite okrem toho, že sú úžerníkmi, často sú aj „otrokármi“ a obchodujú s obetami nútenej prostitúcie. Z tohto dôvodu odporúčame venovať mimoriadnu pozornosť preventívnych pracovníkov, ako aj samosprávy a polície týmto osobám.

Riešiť prostredníctvom primátorov miest a starostov obcí využívanie verejnoprospešných prác na zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných občanov, ktorí sa často dostávajú do bezvýchodiskovej sociálnej situácie (v mnohých prípadoch v dôsledku prekvitajúcej úžery) a sú často predmetom záujmu s cieľom zneužiť ich.

⁵ VOTROUBEK, P. *Prevenencia kriminality v rómskych komunitách, dizertačná práca*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2010.

Zvýšiť účinnosť práce s komunitou pracovníkmi oddelení komunikácie a prevencie na jednotlivých stupňoch riadenia Policajného zboru.

Z týchto dôvodov je potrebné **zvýšiť intenzitu a konkrétne nasmerovanie preventívnej činnosti:**

- úradov práce, sociálnych vecí a rodiny;
- starostov miest a obcí/osád;
- vzdelávacích zariadení (základné a stredné školy), detských domovov;
- komunitných pracovníkov;
- špecialistov na prevenciu z radov Policajného zboru.

Odporúčania:

- zamerať pôsobenie na zvýšenie informovanosti rómskej komunity na nebezpečenstvo obchodovania s ľuďmi;
- postupne riešiť najvýznamnejšie problémy v sociálnej a finančnej situácii ohrozených rodín,
- sústrediť pozornosť na „činnosť“ úžerníkov v rómskych osadách, ktorí sú v mnohých prípadoch aj „pasákmi“;
- zlepšiť informovanosť detí a mládeže o nebezpečenstve obchodovania s ľuďmi, najmä u školopovinných detí;
- zvýšiť kontrolu vo „verejných domoch“ so zámerom odhaľovať nútenú prostitúciu;
- sledovať ľudí, ktorí prisľubujú ľahkú prácu a vysoký zárobok, venovať pozornosť ich metódam najmä zo strany polície;
- zovšeobecňovať konkrétne negatívne skúsenosti z obchodovania s ľuďmi na základe typických otrasných prípadov obchodovania s ľuďmi a otrockej práce.

Literatúra

Dotazník typológie obetí obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike – vlastný materiál pripravený výskumným tímom.

Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2008 – 2010, Bratislava 2008. MV SR

Projekt vedeckovýskumnej úlohy „Formy obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce“. Bratislava, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2010, Sign. Výsk. 158

Projekt vedeckovýskumnej úlohy: „Prognóza páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi s prihliadnutím na vstup SR do Schengenu“. Bratislava, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2008, Sign. Výsk. 137

Sociologický dotazník pre výskum verejnej mienky k problematike obchodovania s ľuďmi – materiál spracovaný výskumným tímom v súčinnosti s Agentúrou pre výskum verejnej mienky, s.r.o., ktorá zabezpečila vykonanie výskumu.

SOUKOP, P., HLINKA, J., TALLO, A. *Formy obchodovania s ľuďmi za účelom nútenej práce: Správa z výskumu čiastkovej výskumnej úlohy*, Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2010, Sign. Výsk. 158, 66 s.

VOTROUBEK, P. *Prevencia kriminality v rómskych komunitách. Dizertačná práca*, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2010, 164 s.

Key words: trafficking in human beings, forced slave labour, forced prostitution, trafficking in children, forced marriage, forced child begging and theft, forced organ removal, sexual exploitation.

Summary

The study analyses the results of the research. It deals with the issues of trafficking in human beings in marginalized group. Many Slovak citizens are victims of trafficking in human beings, mainly people from socially disadvantaged background (60 % of victims are members of Roma Community). Although they have come across the term “trafficking in human beings” in their lives, they don’t understand exactly what it means. Many of them have been directly involved in trafficking in human beings and were forced into slavery work, sexual slavery, forced marriages, claiming benefit, thefts and begging. The high rate of trafficking in human beings is influenced by social situation, economical dependence, high unemployment rate, low level of general education and erudition, low level of legal conscience, as well as insufficient information about the risk it involves. The victims are often drug addicts or they become addicts after the trafficking. Significant influence on the whole process of trafficking in human beings is the influence of one’s family. Very often, the victim’s family is involved in the process of the trafficking.

Ing. Pavel Soukop
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Oddelenie vedy
e-mail: Pavel.Soukop@minv.sk

Recenzenti: prof. Ing. Anton Tallo, CSc., doc. Ing. Jaromír Mlýnek, CSc.